

Mengele
mi říká
prosím

Mengele mi říkal prosím

Jeden z posledních svědků bezpráví II. světové války. Neuvěřitelný příběh židovského vězně Artura Radvanského, který přežil šest koncentračních táborů a mimo jiné musel posluhovat Andělu smrti doktorovi Josefu Mengelemu.

Filmový dokument 65:00

*Artur Radvanský:
„Nejnebezpečnější není řvoucí menšina,
ale mlčící lhostejná většina.“*

Neuvěřitelný příběh Artura Radvanského

Protektorát Böhmen und Mähren, léto 1939. Artur Radvanský, tehdy už bývalý student zrušeného gymnázia v Orlové (škola se ocitla v Říši) pomáhá uniknout do Polska pronásledovaným německým novinářům, kteří po roce 1933 museli opustit Říši a hrozí jim zatčení. Předává je na Ostravsku horníkům, kteří uprchlíky převádějí šachtami do tehdy ještě svobodného Polska. Po vyzrazení je odsouzen za vlastizradu a deportován se svým otcem do koncentračního tábora Buchenwald. V říjnu 1939 oba přicházejí s prvním židovským transportem z obsazeného Polska do speciálního likvidačního tábora, který je narychlo zřízen mezi dráty na nádvoří Buchenwaldu. V nelidských podmínkách práce v lomu a po šestidenním hladovění jeho otec umírá. Do zimy tak z více než tří tisíc vězňů přežije jen tři sta...

Shodou náhod a díky pomoci českých i německých spoluvězňů přežívá, postupně je transportován do Ravensbrücku, Sachsenhausenu a do Osvětimi. Při selekci v Osvětimi zalže, že je absolventem dvou semestrů medicíny, a to mu zachrání život. Stává se sanitákem v lazaretu SS a osobním sluhou nejvýše postaveného SS lékaře, doktora Wirthse, který rozhoduje o životě statisíců lidí. Arturovým nadřízeným se tak stává i proslulý doktor Josef Mengele, osvětimský Anděl smrti. Artur Radvanský mu pravidelně musí připravovat koupel, čistit uniformu a masírovat záda... Vzhledem k tomu, že je Artur spolehlivý saniták, má modré oči a hovoří plynule německy, Mengele neřeší jeho původ a chová se k němu slušně. V Osvětimi je Artur svědkem používání Cyklonu B v plynových komorách a smrtících injekcí do srdce. Jednoho dne se mu podaří v SS lazaretu proniknout k roz-

hlasovému přijímači a získává tak zprávy o pohybu fronty a přináší spoluvězňům naději na svobodu. V lednu 1945 se fronta přiblíží k Osvětimi, doktor Mengele z lágru mizí a vězně čeká pochod smrti.

Kdo je vlastně vinen?

„Také jsem možná přežil proto, že jsem byl v koncentráku jedním z nejmladších. Kamarádi se mi snažili pomáhat, abych přežil a mohl tak předat dál svědectví o všem, co byli lidé schopni dělat ostatním lidem.“

Přežil jsem šest koncentráků a v průběhu let jsem si pořád dokola kladl otázku po osobní odpovědnosti pachatelů těch zvěstev. Kdo je vlastně viník? Kdo je odpovědný za zločiny nacismu? Je to ten blokový starší, který mlátil vězně, protože byl odpovědný za pořádek ve svém bloku? Je to kápo, který mlátil vězně ze svého komanda, protože se chtěl zalíbit esesákům, aby neztratil své výhody? Je to esesák, který vězně umlátil k smrti obuškem nebo je zastřelil? Je to ten důstojník, který k tomu dal rozkaz? Nebo je to velitel tábora, který měl odpovědnost za celý koncentrák? Nebo snad ten, který jej tam poslal? Je to ten lékař, který při selekcích rozhodoval o životě a smrti? Nebo je to ten, který ty selekce nařídil? Kdo je vlastně vinen?

Myslím, že každý je odpovědný za to, co sám udělal. Jsem si jistý, že kdyby nějaký esesák odmítl provést popravu zastřelením, určitě by se našlo deset jiných, kteří by to na jeho místě udělali. Ale přesto, i kdyby se našlo i těch deset dalších, neomlouvá to toho jediného z jeho osobního chování. Myslím, že každý je odpovědný za to, co sám dělá.“

Artur v náručí maminky

Artur v hudební škole v Radvanicích

Artur gymnazista

Svatební foto 1947

S manželkou a dcerou Annou

A. R. svědčí v Osvětimském procesu 1964

Artur Radvanský

***„Kamarádi se mi snažili
pomáhat, abych přežil
a mohl tak předat dál
poselství o všem,
co mohli lidé dělat lidem...“***

Poselství Artura Radvanského

Šest let snil o osvobození a návratu domů. Když do koncentračního tábora v alpském v Ebensee vjel v květnu 1945 první americký tank, Artur Radvanský tušil, že na něj už žádný domov nečeká. Otec mu zemřel v náručí hladem a vysílením v koncentračním táboře a z dvaceti sedmi příbuzných přežil jako jediný. Byl najednou na světě úplně sám, ve vězeňském mundúru a musel začít znovu žít.

Stále si pokládal otázky:

„Jak to jen všechno bylo možné, že tolik kdysi spořádaných a slušných lidí uvěřilo Hitlerovi a stalo se ukrutnými zločinci? Kde zůstala spravedlnost? Jak se mi vůbec podařilo přežít ta všechna strádání a nebezpečí? Bylo to štěstí, náhoda, vůle přežít a hlavně pomoc kamarádů. Byli to Němci, kteří mě zavřeli do koncentračního tábora, ale byli to rovněž Němci, kdo mi pomáhali přežít.“

„Studenti ve školách se mě často ptají, jestli nenávidím Němce. Ne, nemám k nim ve svém srdci žádnou nenávist. Všude na světě jsou zlí a dobří lidé – lidé a nelidé. Ti nejhorší esesáci byli Němci, ale byli to i němečtí kamarádi, kteří mi zachránili život. Dnes mám v Německu spoustu přátel. Jsem přesvědčený, že společně musíme najít cestu spolupráce. Proto jsem se vydal cestou smíření. Není jiné cesty.“

Realizace

Film jsme natáčeli s Arturem Radvanským v pěti koncentračních táborech, kterými prošel. Postprodukční práce zabraly mnoho času a teprve díky finanční spoluúčasti Nadace BLÍŽKSOBĚ bylo možné film posunout kupředu, dotočit exteriéry, záběry z dronů, uskutečnit nákupy filmových sekvencí a dobových fotografií z mnoha zahraničních archivů, realizovat studiové nahrávky hudby Petra Ulrycha a jeho kapely. Licenci na vysílání filmu zakoupila Česká televize a zařadí jej do iVysílání.

Poděkování

Autoři filmu děkují Nadaci BLÍŽKSOBĚ a zejména jejímu zakladateli panu Petru Husákovi, za podporu a finanční pomoc pro vznik tohoto filmu. Autoři dále děkují synovi Artura Radvanského MUDr. Jiřímu Radvanskému a RNDr. Michaelae Vidlákové za pomoc při realizaci.

Odborná spolupráce:

Petr Brod, MA
RNDr. Michaela Vidláková

Střih:

Jakub Vansa, Attila Kovács

Kamera a dron:

Jakub Fencl, Vladimír Haviar

Hlavní kamera:

Miroslav Souček

Námět, scénář a režie:

Martin Slunečko

© 2023

+420 602 472 469

slun@volny.cz

www.martinslunecko.cz

**MARTIN
SLUNEČKO**
MOVIE
PRODUCTION

Výběr z filmografie Martina Slunečka:

Miloš Forman: Drž se toho snu!

První televizní dokument o režisérovi světového formátu a jeho cesta na kole z Paříže do Prahy.

Scénář: Martin Slunečko a Miloslav Šmídmajer

Režie: Miloslav Šmídmajer

ČST © 1990

Malíř Josef Jíra

Dokument o jedné z výrazných osobností české výtvarné scény druhé poloviny 20. století. Pozoruhodná výpověď vnímavého umělce nejen o smyslu tvorby, víře a lidech zakotvených v krajině. Časosběrný dokument ztvárňuje umělce v době, kdy se po letech bohémského života v Praze vrací do svého rodiště, na statek U Strnadů na Malé Skále v Pojizeří. Dokument je jediný, který o Joskovi Jírovi existuje – ostatní filmové štáby odmítal.

Scénář a režie: Martin Slunečko

© 1997

Tři životy Vladimíra Pucholty

Televizní dokument o proměně kultovního českého herce (Černý Petr, Lásky jedné plavovlásky, Starci na chmelu) ve vynikajícího dětského lékaře. Dnes žije a jako lékař působí v kanadském Torontu. Dokument vznikl za 24 hodin a přináší unikátní záběry z osobního i pracovního života i osobitý pohled na hereckou dráhu.

Scénář a režie: Martin Slunečko, Miloslav Šmídmajer

© 1997

Elixír života – Elixir of Life

Desetidílný seriál – edutainment formát připravovaný ve spolupráci s IKEM v Praze a americkým vzdělávacím centrem Center for Communications, Health and Environment (CECHE), Washington, D.C., USA. Ve studiovém cyklu hovoří přední čeští odborníci o závislostech, jak je překonávat a o zdravém životním stylu.

Scénář a režie: Martin Slunečko

© 1998

Když musíš, tak musíš?

Desetidílný cyklus filmových dokumentů – příběhů o drogové závislosti. Dokumenty režisérů Heleny Třeštíkové, Roberta Sedláčka, Martina Slunečka, Jana Šikla, Tomáše Škrdlanta a Martina Štolla přinášejí nové pohledy na naši drogovou scénu a její sociální, psychologický, právní i kriminální kontext. Jeden díl také otevírá příběh Katky režisérky Heleny Třeštíkové, která na základě tohoto dokumentu ztvárnila stejnojmenný celovečerní film.

ČT © 2003

Kalamita aneb srdečný pozdrav od Šumavy k Tatrám

Jaroslav Dušek v televizním dokumentu o křehké rovnováze lesa, který ve Vysokých Tatrách zmizel následkem orkánu Kyrill za jediný večer, zatímco na Šumavě mizel a obnovuje se desítky let. V Národním parku Bavorský les byly ponechány lesní porosty zničené vichřicí a kůrovcem svému vývoji. V Čechách se o přirozenou obnovu lesa stále vede nelítostná bitva.

Scénář a režie: Martin Slunečko

© 2007

Magické hory Čech a Moravy

Třináctidílný televizní seriál o vzniku, historii a mýtech našich nejslavnějších hor pohledem geologa a spisovatele Václava Cílka a herečky Květy Fialové. Trochu postmoderní kombinace vědce a herečky, kteří putují po mytických horách a vyprávějí příběhy krajiny a lidí, kteří hory postupně osídlovali. Na základě úspěšného televizního seriálu vznikly dvě stejnojmenné knihy v Edici České televize.

Scénář a režie: Martin Slunečko

© 2009

Josef Fanta: Má cesta z Krkonoš do Nizozemí a zpět

Strhující životní příběh profesora Josefa Fanty, žijící legendy moderního evropského lesnictví a ekologie krajiny. Josef Fanta v roce 1963 ve Vrchlabí zakládal Krkonošský národní park. Po roce 1968 byl z místa náměstka ředitele parku sesazen a musel nějaký čas pracovat v muzeu v kotelně. Pak emigroval do Nizozemí, kde se stal profesorem na dvou univerzitách. Po roce 1989 se vrátil do vlasti a podařilo se mu sehnat z nizozemské nadace FACE téměř čtvrt miliardy korun na obnovu krkonošských lesů.

Scénář a režie: Martin Slunečko

© 2016

Humor není žádná sranda – Miroslav Horníček

Životní příběh jedné z největších osobností české kulturní scény dvacátého století. Bilanční dokument o geniálním humoru, nadhledu a přátelství přináší nová fakta ze soukromí. Tvůrci využili unikátní výpovědi Miroslava Horníčka z devadesátých let, divadelní představení, setkání s Jiřím Sovákem, Vladimírem Pucholtem a řadu televizních a filmových archivů. Klíčové momenty tvorby Miroslava Horníčka, spolupráce s Janem Werichem v divadle ABC, Horníčkovo působení

s Jiřím Suchým v divadle Semafor, kulturní Hovory H v České televizi anebo seriál Byli jednou dva pásaři, který Miroslav Horníček považoval za vrchol své televizní kariéry.

Scénář a režie: Martin Slunečko, Miloslav Šmídmajer

ČT © 2018

Nikdy bych neměnil – Jan Potměšil

Nejen osobní příběh Jana Potměšila, ale také příběh sametové revoluce, jak ji vnímal Jan Potměšil a jeho spolužáci z DAMU. Jan Potměšil na začátku své hvězdné kariéry riskoval vyhazov z DAMU, stal se aktivním spoluvůdcem sametové revoluce a účastníkem velmi vážné autonehody. Poté se popral se svým osudem a na vozíku se vrátil ke své herecké profesi.

Scénář a režie: Martin Slunečko a Miloslav Šmídmajer

ČT © 2019

Jan Werich: Když už člověk jednou je

Celovečerní film 105 min.

Sám, nejprve slavný, pak v emigraci, pak trpěný a nakonec zavržený. Barvitý dokument o velkém životním příběhu krále chytrého humoru. Největším životním paradoxem života Jana Wericha bylo, že od mládí bojoval za levicové myšlenky, za sociální spravedlnost. A když zůstal v režimu, dožil se velkého zklamání a musel kličkovat. Pokud to šlo, režim a lidskou hloupost kritizoval. Když podepsal v roce 1968 dokument Dva tisíce slov a odmítl sovětskou okupaci, dožil se trpkého zklamání: režim jej umlčel. Životem a tvorbou Jana Wericha provází Jiří Suchý, Zdeněk Svěrák, Vladimír Just, Werichova vnučka Fanča. Film získal na filmovém festivalu v Třeboni 2022 Cenu za nejlepší dokumentární film.

Scénář: Martin Slunečko, Miloslav Šmídmajer, Jakub Vansa

Režie: Martin Slunečko, Miloslav Šmídmajer

© 2021